

акцій; 2) розміщення акцій потребує періоду часу; 3) цінні папери, що розмінюються є пайовими, тому, при випуску значного їх обсягу власники можуть втратити контроль над підприємством.

Щодо облігаційних позиках - це простий інструмент залучення фінансових засобів без застави майна (однак ним можуть скористатися тільки акціонерні та приватні товариства із високою ліквідністю). Крім того, підприємство повинно мати хорошу ділову репутацію на ринку, достатній рекламний бюджет для випуску облігацій. Облігаційна позика потребує витрат у вигляді [3]:

- 1) оплати державного збору (0.1% від номінальної вартості);
- 2) розміщення інформації про емісію облігацій в офіційній пресі (150 - 2000 дол. США);
- 3) оплати послуг депозитарію та витрат по депонуванню глобального сертифікату;
- 4) оплати витрат на відкриття і ведення рахунків;
- 5) оплати витрат на збереження глобального сертифікату (варіюються в залежності від обсягу і параметрів емісії в межах 1 000 - 10 000 грн.).

При використанні облігаційного займу вітчизняний економічний суб'єкт обмежений в термінах запозичень (термінами облігацій, які вже обертаються на ринку). Відповідно, якщо на ринку відсутні облігації терміну обігу, що потрібний підприємству, то розмістити облігації буде важко, адже вітчизняний ринок середньострокових і довгострокових облігацій фактично відсутній. Додатково слід зазначити, що на ринку облігацій існує попит інвесторів виключно на цінні папери облігації, що передбачають індексацію відповідно до зміни валютного курсу чи інфляції. А такі умови випуску привабливі виключно для підприємств, ціни на продукцію яких мають високу кореляцію з курсом долара, або індексом інфляції (реальний ризик розміщення таких облігацій може бути менше за випуск звичайних облігацій).

Література: 1. Кучеров А. В. Источники формирования оборотного капитала на промышленных предприятиях Научный журнал КубГАУ, №68(04), 2011 <http://ej.kubagro.ru/2011/04/pdf/25.pdf> 2. Морозова О.І. Проблеми банківського кредитування в сучасних умовах виходу банків з кризи http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/78045.doc.htm 3. http://privatbank.ua/html/4_6_3_2u.html

КРИТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УТОЧНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ВАРТІСТЬ»

Ровний Я.А., КНЕУ ім. В.Гетьмана, м.Київ, Україна

Відповідно до зростання ролі оцінки вартості підприємств у конкурентному ринковому середовищі логічним виглядає подальший діалектичний розвиток категоріального апарату вартісної оцінки підприємства, який відображає таку еволюцію. Теоретичне осмислення економічної категорії „вартість підприємства” виступає важливою передумовою вдосконалення наукової методологічно-методичної бази формування ринкової вартості підприємства. Відтак, є потреба постійного удосконалення або формування нових наукових категорій у системі управління вартістю підприємства, які є „вузловими точками” єдиної мережі пізнання та забезпечують її адекватність предмету й методу дослідження. У сучасній економічній літературі існують різноманітні модифікації визначень поняття „вартість”, які відображають об’єктивну складність і множинність підходів до розуміння її економічної сутності, що обумовлено економічною еволюцією. Д.Рікардо з цього приводу зазначав: „Ніщо не породило так багато помилок і розбіжностей у цій науці, як саме невизначеність понять, які пов’язувались зі словом „вартість” [1, с. 3]. Аналіз хронології розвитку економічної теорії свідчить про те, що в процесі дослідження проблеми вартості сформувався дві загальні концепції розуміння її природи: витратна (вартісна) і корисності. У свою чергу, в рамках витратної концепції можна виокремити трудову теорію вартості і теорію витрат виробництва; а в рамках концепції корисності – теорію граничної корисності та теорію попиту і пропозиції.

Відповідно до розглянутих теорій в економічній літературі ми пропонуємо виокремлювати щонайменше п'ять основних підходів до визначення сутності економічної категорії „вартість” (табл.1).

Таблиця 1.1

Підходи до трактування поняття „вартість”

Підходи	Види теорій вартості	Трактування сутності вартості	Представники
1-й підхід	Трудові теорії вартості (ранні теорії вартості, рання теорія трудової вартості, трудова теорія вартості (відносна), трудова теорія вартості (абсолютна))	Вартість як уречевлена в товарах та послугах праця	Арістотель, Ксенофонт, У.Петті, П.Буагільбер, А.Сміт, Д.Рікардо, К.Маркс, Ф.Енгельс, С.Мочерний, Ю.Ніколенко та ін.
2-й підхід	Витратні теорії вартості (теорія витрат вир-ва, теорія трьох факторів виробництва)	Вартість як сума витрат	Дж.С.Мілль, Дж.Маккулох, Н.Сеніор, Ж.-Б.Сей, О.Типанова, А.Загородній, В.Король та ін
3-й підхід	Теорії цінності (теорія граничної корисності, теорія граничної продуктивності)	Вартість як власність або цінність товару	К.Менгер, У.Джевонс, Ф.Візер, Г.Госсен, О.Бем-Баверк, М.Туган-Барановський, Дж.Кларк та ін.
4-й підхід	Теорії ціни (теорія ринкового ціноутворення, теорія заг. екон паритету, теорія ефективного розподілу ресурсів)	Вартість як грошовий еквівалент	А.Маршалл, П.Самуельсон, Л.Вальрас, В.Парето, В.Коноплицький, А.Філіна, Н.Дієва, О.Дедіков, Я.Маркус, В.Пазірук, Г.Островська, Міжнар. стандарти оцінки, Нац. стандарт №1, ін.
5-й підхід	Теорії, спрямовані на кінцеві результати вир-ва (інституційно-нальна, інформаційна та ін.)	Вартість як кінцевий результат виробництва	Дж.Гелбрейт, Д.Белл, Р.Коуз, О.Вільямсон та ін.

*Джерело: адаптовано та уніфіковано автором

Отже, дослідження еволюції наукової думки з визначення економічної природи вартості дозволило дійти нам висновку про неспроможність існуючих концепцій (у першу чергу, витратної та результуючої) всебічно пояснити феномен вартості підприємств. У даному контексті ми повністю підтримуємо думку О.Г.Мендрула [2] про те, що сучасна теоретична конструкція вартості має створюватися шляхом відмови від принципу монізму і синтезу окремих елементів трудової теорії та маржиналізму на основі наукових розробок представників неокласичної економічної школи. Таким чином на основі проведеного ґрунтовного семантичного аналізу сутності економічної категорії „вартість”, ми можемо запропонувати авторську дефініцію досліджуваної категорії як інструменту реалізації підприємницької діяльності, спрямованої на одержання прибутку та досягнення адаптивності в умовах ресурсних обмежень. Вважаємо, що вартість — це еквівалент цінності товару у грошовій формі, який встановлюється на ринку під впливом попиту й пропозиції, тобто визначається відповідно граничною корисністю товару (категорія обміну) та витратами на його виробництво (категорія виробництва) й охоплює широкий спектр соціально-економічних та організаційно-економічних відносин у процесі виробництва, обміну та реалізації цього товару.

Узагальнення теоретичних положень дає підставу стверджувати, що вартість є багатовекторним мірилом результатів економіки на мікро-, мезо- і макрорівнях, причому не тільки досягнутих, але й очікуваних з боку інвесторів, акціонерів, суспільства. Отже, на нашу думку, вартість як економічна категорія має такі характеристики: асоціюється з корисністю чи очікуваним доходом від володіння власністю (цінністю); вартість повинна бути адекватною розміру витрат, які були понесені в процесі її створення товаровиробником чи в межах суспільного виробництва взагалі; вартість вимірюється у грошових одиницях і сприймається тим самим як грошова вартість; 4) залежить від кон'юнктури ринку (співвідношення попиту та пропозиції).

О. Євтух, розглядаючи проблему вартості та порівнюючи закони обігу грошей та вартості, доходить висновку, що саме рух призводить до збільшення вартості: „Вартість товару в

інших формах зникає, якщо він не використовується і, навпаки, вартість в процесі обігу, перетворюючись з однієї форми в іншу, зростає” [2]. Виходячи з даного твердження, можна зробити ще один висновок: задоволення потреб споживачів призводить до задоволення потреб продавців, тобто щоб збільшити наші блага, ми повинні прагнути до задоволення потреб інших людей. Цей висновок вважається квінтесенцією теорії вартості, оскільки він визначає зв'язок теорії вартості із проблемою оцінки бізнесу, адже теорія оцінки вартості бізнесу свідчить про те, що чим краще підприємство задовольняє потреби споживачів, тим воно є більш капіталізованим і тим більша його вартість. Таким чином, проведений аналіз сутності економічної категорії «вартість» у загальній теорії вартості дозволив дійти висновку про недостатню розкритість даної проблеми та значну розбіжність поглядів щодо її вирішення. У зв'язку з цим вважаємо, що дослідження сутності вартості підприємства в цілому слід здійснювати комплексно та системно. Тобто використання системного підходу у даному випадку надасть можливість досліджувати будь-який вид діяльності підприємства, базуючись на закономірностях та взаємозв'язках його елементів, що в результаті створить умови для їх більш ефективного використання.

Література: 1. Егоров Д. О возможности синтеза классической и неоклассической теории: трактовка категории «стоимость» [Текст] / Д. Егоров // Мировая экономика и международные отношения. - 2008. - № 3. - С.24-31. 2. Євтух О. Т. Концептуально про вартість [Текст] / О. Т. Євтух // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 3. – С. 3–17.

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ситник Г.В., КНТЕУ, м.Київ, Україна

Сучасні умови господарювання, які характеризуються високим рівнем конкуренції, динамізмом змін зовнішнього середовища, ускладненням фінансової діяльності, проблемами фінансового забезпечення, які загострюються в кризовий і посткризовий період вимагають високого рівня професіоналізму фінансових менеджерів, вдосконалення системи управління фінансами. Важливою складовою такого управління є фінансове планування, в перебігу якого моделюється майбутній фінансовий стан підприємства, обирається найбільш раціональний шлях його розвитку. Обґрунтування якісного фінансового плану неможливе без формування на підприємстві системи фінансового аналізу, наявність якої дозволяє здійснювати оцінку його фінансового стану, сильних та слабких сторін, загроз і можливостей його фінансового розвитку, резервів підвищення ефективності фінансової діяльності та забезпечення збалансованого фінансового розвитку підприємства.

Вивченню теоретико-методологічних засад фінансового аналізу присвячена значна кількість робіт як закордонних, так і вітчизняних дослідників. Так, в роботах Й. Шумпетера, П. Самуельсона, І. Рима фінансовий аналіз досліджується в складі економічного аналізу, де останній набуває широкої трактовки і фактично розглядається як «узагальнююча характеристика сукупності аналітичних дій в економіці взагалі або окремому її розділі» [3, с.23]. Натомість, у вітчизняній (та на теренах пострадянського простору) теорії та практиці економічний і відповідно фінансовий аналіз розглядається в дещо вужчому ракурсі і передбачає висвітлення методів та техніки фінансових аналітичних розрахунків на рівні підприємства (його мікроекономічна складова). Так, Є.В. Мних ґрунтовно досліджує теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій фінансового аналізу. В роботах В.В. Ковальова, Л.А. Бернштейна, І.О. Бланка акцентується увага на прикладних аспектах фінансового аналізу, його методичному апараті та технології здійснення. Не дивлячись на численні дослідження, їх значний внесок в теорію фінансового аналізу, проблеми узгодженості та координації аналітичної та планової підсистем в межах фінансового управління, особливо в контексті запровадження процесного підходу залишаються поза увагою авторів і не знайшли належного відображення в публікаціях.